

Notat

Innspill til Demensplan 2020

SAKSBEHANDLER / FORFATTER

Seniorforsker Karin Høyland, SINTEF Byggforsk

	BEHANDLING	UTTALELSE	ORIENTERING	ETTER AVTALE
GÅR TIL				
Helse- og omsorgsdepartementet, postboks 8011 Dep, 0030 Oslo	X			

Høringsuttalelse: Demensplan 2020 SINTEF Byggforsk

- En god og nytenkende plan, med fokus på samfunnsutvikling.
- Trenger flere tiltak knyttet til endring på kontekst. (teknologi, fysiske omgivelser)
- Trenger større vekt på tverrfaglig forskning som setter fokus på et helsefremmende hverdagsliv for personer med demens.

Først vil vi berømme planen for å være nytenkende og spennende. Demensplan 2020 utvider perspektivet fra å ha fokus helse- og omsorgstjenestene til å ha fokus på hele samfunnet, og hevder videre at et mer demensvennlig samfunn er et godt samfunn for alle. Som for alle med funksjonsnedsettelse, handler det for personer med demens om å bygge ned barrierer i de fysiske og sosiale omgivelsene for å sikre fortsatt deltakelse og likestilling. Dette er i tråd med Norsk inkluderingspolitikk og en viktig videreføring i arbeidet med Universell utforming, som nettopp har hatt som mål å lage bedre fysiske omgivelser og teknologiske løsninger som er lettere å bruke for "alle". I arbeidet med Universell utforming har imidlertid utfordringer knyttet til fysiske funksjonsnedsettelse så langt hatt mest fokus på bevegelseshemmede, men hensynet til orienteringshemmede og miljøhemmede har etter hvert også blitt bedre ivaretatt. Erfaringene fra dette arbeidet med å endre blikket fra den enkeltes funksjonsnedsettelse mot omgivelsene er viktig. En rekke konkrete tiltak har fått gjennomslag, og vi vil påstå at dette har bidratt til store forbedringer i hverdagen for mange mennesker. SINTEF mener derfor at søkelyset i tiltakspakken i større grad også må rettes mot omgivelsene / og samfunnet.

Tiltakene som foreslås i planen er slik vi ser det i hovedsak avgrenset til å fokusere på de kommunale helse- og omsorgstjenestene. Vi mener at andre kommunale sektorer som driver med planarbeid både på bygningsnivå og områdeplanlegging samt innkjøp av tekniske hjelpemidler også i større grad også må stimuleres til å forstå demens perspektivet. Videre trengs tverrfaglig arbeid knyttet til implementering og utvikling av ny teknologi og fysiske løsninger ut i fra en forståelse for denne gruppens spesifikke behov. Behov ut i fra ulike stadier av sykdomsforløpet, men også koblet opp i mot andre individuelle egenskaper det være seg interesser, livstil eller kulturell bakgrunn. En tverrfaglig forståelse tror vi er viktig for å kunne bidra til å realisere visjonen om et mer demensvennlig samfunn.

Botilbud for personer med demens.

Planen peker på behovet for å bygge og modernisere omsorgsboliger og sykehjem slik at de er bedre tilpasset personer med demens. Vi mener at dette også innebærer bedre kunnskap om erfaringene med ulike bolig og teknologiløsninger. Kommunene investerer store beløp i bygg og teknologi som blir førende for hverdagen i mange år fremover. Vi trenger også kunnskap beslutningsprosesser, som kan forklare hvorfor man til tross for kunnskap om gode løsninger stadig bygger og organiserer tilbud som er svært dårlig tilrettelagt for målgruppen. Det bygges stadig større sykehjem, lengre korridorer, flere etasjer og lokalisert i "ingenmannsland". Dette stikk i strid med anbefalingene.

På samme måte ser vi at innføringen av nye teknologiske løsninger som eksempelvis låse systemer og varslingssystemer ikke i tilstrekkelig grad er tilpasset målgruppen. Noe som medfører frustrasjon blant beboere, ansatte samt reduserer effekten av tiltakene.

Vi mener derfor at det ikke bare trengs mer forskning om demens, men tverrfaglig forskning som studerer den kontekst som kan støtte personen med demens i deres hverdagsliv. Både i alminnelige boliger og i spesialtilpassede botilbud. Med kontekst mener vi her både tjenestemodell, teknologiske hjelpemidler og fysiske omgivelser.

I planen fremgår det at svært mange med demens forteller om en økende opplevelse av å føle seg utenfor. I planen er det beskrevet hvordan personer med demens på grunn av sin sykdom gradvis mister tilhørigheten til folk rundt seg og til samfunnet. Dette mener vi underbygger behovet for nettopp sette søkelyset på tiltak knyttet til de fysiske og tekniske tiltak som kan støtte dem i hverdagen. Det er stor forskjell på å få et botilbud i et nytt stort sykehjem plassert langt fra servicetilbud forøvrig, fra å kunne bo i et botilbud i et lokalmiljø hvor du er kjent og kan oppsøke dagtilbud og aktiviteter som du er kjent med og som du mestrer fra før. Fra å regne på antall tilbudte plasser, krever dette økt kunnskap om hvilke omgivelser som støtter et hverdagsliv med aktiviteter og mestring. (Fra detaljer til områdekvaliteter).

Målsetningen i planen er altså tydelig godt beskrevet, et samfunn som gir muligheter til samfunnsdeltakelse for alle, det er forklart at dette stiller krav til utformingen av det fysiske miljøet, til tenkemåte, holdninger og politisk prioritering. Vi mener det mangler bredden av tiltak som kan hjelpe oss på veg mot å skape dette samfunnet.

Vi foreslår derfor et sjette tiltak som ivaretar dette.

6 Strategier og tiltak

For å bidra til gode og meningsfulle liv og sikre gode pasientforløp med trygg og koordinert oppfølging, har Demensplan 2020 seks strategiske hovedgrep:

- Forebygging – det som er bra for hjertet er bra for hjernen.
- Diagnose til rett tid og tett oppfølging etter diagnose.
- Aktivitet, mestring og avlastning.
- Pasientforløp med systematisk oppfølging og tilpassede tjenestetilbud.
- Involvering og deltakelse.
- **Støttende omgivelser. Tilrettelagt teknologi og fysiske omgivelser.**